

ПРАВОВИЙ ДОСВІД КРАЇН ЄС У СФЕРІ
ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ ФЕЙКОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ

ЗМІСТ

- Актуальність
- Федеративна Республіка Німеччина
- Республіка Франція
- Італійська Республіка, Республіка Польща, ВБ
- Колегіальні органи ЄС
- Висновки
- Україна
- Література

АКТУАЛЬНІСТЬ

Нині однією із головних загроз для національного суверенітету стає системна та триваюча дезінформація.

- Зважаючи на її поширення, представники світової спільноти здійснюють окремі (перші) кроки у напрямі юридично-правової регламентації поширення інформації, порядку обмеження доступу у тому разі, коли вона є необ'єктивною та недостовірною – фейковою.
- Беручи до уваги те, що тематика протидії фейкам піднімається на найпотужніших дискусійних майданчиках – на всесвітньому економічному форумі в Давосі, під час парламентської сесії ОБСЄ, їй присвячують увагу у своїх промовах державні діячі та церковні лідери, питання протидії дезінформуванню стає об'єктом уваги науковців і практиків.
- Також керівництво Євросоюзу прагне робити поступальні кроки для запобігання поширенню дезінформації, яка може негативно вплинути на діяльність багатьох інституцій Євросоюзу.



МЕТА

Нині одним із головних пріоритетів для України є розробка дієвого національного законодавства, яке дозволить забезпечити реалізацію Конституційних прав та свобод громадян і при цьому буде спрямовано на збереження державності шляхом протидії зовнішнім та внутрішнім загрозам в інформаційній сфері, доцільно проаналізувати прогресивний правовий досвід країн Європейського Союзу з даного питання.



Центр протидії дезінформації

ФЕДЕРАТИВНА
РЕСПУБЛІКА
НІМЕЧЧИНА



Федеративна Республіка Німеччина однією з перших на законодавчому рівні зробила кроки у напрямі протидії поширенню фейкової інформації.

- У 2015 році з ініціативи **Гайко Йозефа Мааса** (на той момент міністра юстиції та захисту прав споживачів Німеччини у третьому уряді Ангели Меркель) було створено робочу групу з розробки законопроекту щодо протидії поширенню антиправової інформації в соціальних мережах.
- Вказаному передувало намагання зазначеної посадової особи на паритетних умовах домовитися з керівництвом компаній **Facebook, Google і Twitter** щодо необхідності видалення шкідливого контенту.

ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА
НІМЕЧЧИНА

Google

twitter

facebook

- Однак вищевказані суб'єкти **не змогли досягти поставленої урядом мети** видаляти протягом доби 70 % незаконного контенту. У січні-лютому 2017 року Facebook вдалося видалити лише 39 % відсотків у часових межах, до яких прагнули німецькі органи влади, а Twitter – 1 %. Google YouTube мав найкращі показники – 90 % усього вмісту, відміченого користувачами.

ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА



Я тебе ненавиджу

- Вищевказане не влаштувало офіційний Берлін, тому ним значно активізувалася діяльність із розробки законопроекту, що мав на меті **нормативно регламентувати основи поширення інформації в Інтернет мережі.**

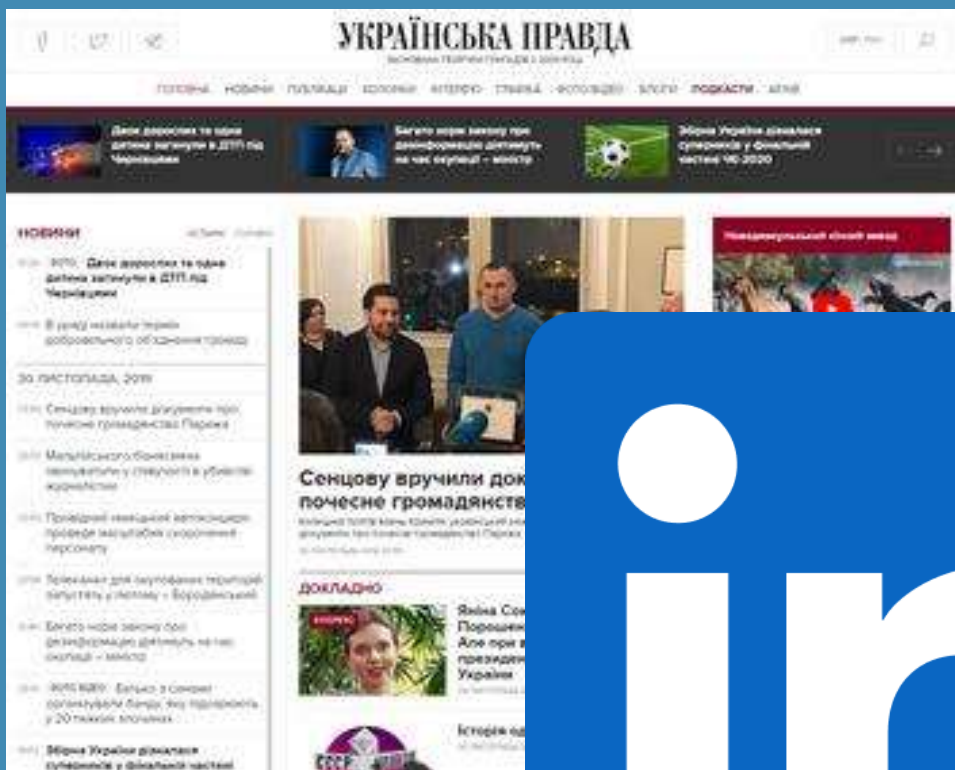
- 1 жовтня 2017 року було прийнято Закон «Про регулювання соціальних мереж» (**Netzwerkdurchsetzungsgesetz; NetzDG**). У повному обсязі вказаний нормативно-правовий акт почав діяти з 1 січня 2018 року.

ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА



- Однією із законодавчих новел стало нормативне закріплення визначення соціальної мережі як провайдера телекомунікаційних послуг, який у комерційних цілях використовує інтернет-платформи, призначені для того, щоб користувачі могли обмінюватися будь-яким вмістом з іншими користувачами. Зважаючи на розмитість тлумачення, його звузили окремою нормою закону.

ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА



- За нею соцмережами не є сайти з журналістським контентом (коментарі під статтею), платформи для індивідуального спілкування (сервіси електронної пошти та месенджери) чи платформи для поширення «специфічного контенту» (наприклад, мережа для спілкування за професійними інтересами LinkedIn).

ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА

Також у ньому передбачено необхідність для операторів соціальних мереж, які мають понад два мільйони зареєстрованих користувачів (насамперед це Twitter, Facebook та YouTube), невідкладно (протягом 24 годин) реагувати на скарги останніх шляхом видалення контенту, який очевидно містить протиправну інформацію (порушення відповідних розділів Кримінального кодексу Німеччини),

зокрема: поширення пропагандистських матеріалів антиконституційного характеру,

підготовка і підбурювання до загрозливого безпеки держави насильницького злочину,

заклик до вчинення злочину,

створення злочинних об'єднань чи терористичних організацій,

розпалювання ненависті,

поширення зображень насильства,

заохочення і схвалення злочинів,

ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА

Якщо оператори соціальних мереж не видаляють протиправний вміст повністю чи частково — вони вчиняють проступок. Однак, якщо він не матиме ознак системності, штрафні санкції не накладатимуться.

- У тому разі, коли механізм реагування на скарги користувачів щодо наявності шкідливого контенту не буде дієвим, штраф може скласти до п'яти мільйонів євро для особи, яка є відповідальною за організацію процедури розгляду скарг, та до 50 мільйонів євро для самої компанії.
- Санкції також можуть бути накладені й у тому разі, якщо мережа не виконає належним чином свої зобов'язання щодо звітності. У тому разі, коли оператори соціальних мереж отримують більше 100 скарг на рік, Закон їх зобов'язує кожні півроку звітуватися перед урядом про видалений контент (**«Звіт щодо прозорості»**). Також його необхідно опублікувати в офіційній урядовій газеті (**Федеральному віснику**) і на сайті соцмережі.

ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА

Першим випадком застосування санкцій до порушників встановлених правил реагування на поширення протиправного контенту стало накладання 2 липня 2019 року Федеральним бюро юстиції Німеччини штрафу у розмірі 2 мільйони євро на американську компанію Facebook

- Підстава – опублікування недостовірної інформації про кількість отриманих скарг, що створило викривлену картину масштабів нелегального контенту на платформі і того, як Facebook з ним працює. Загалом, Facebook у Звіті про прозорість повідомив, що за друге півріччя 2018 року було отримано 1048 скарг, що стосуються незаконного контенту на його платформі.
- Розробка Закону та його імплементація до національного законодавства саме європейською правовою державою стало прецедентом, який впливатиме на розвиток соціальних мереж, організацію комунікації користувачів, регламентацію правил щодо поширення інформації тощо.

РЕСПУБЛІКА ФРАНЦІЯ

Враховуючи масштаби загроз в інформаційній сфері, у «Стратегічному огляді» (Revue stratégique) Республіки Франція було задекларовано, що питання дезінформації та її впливу стають одними з безпекових пріоритеті. Відповідно, на законодавчому рівні почали посилюватися заходи з контролю мас-медіа.



РЕСПУБЛІКА ФРАНЦІЯ

22 листопада 2018 року нижня палата французького парламенту – Національні збори – ухвалила законопроект щодо «боротьби з маніпулюванням інформацією».

У ньому йдеться про «фейки», дезінформацію, маніпуляцію, відверту брехню та агресивну пропаганду, що поширюються через ЗМІ (або медіа під прикриттям) і соціальні мережі.



РЕСПУБЛІКА ФРАНЦІЯ

Серед принципів та, можливо, суперечливих положень (щонайменше їх різко критикують у медійному середовищі Франції) – розширення повноважень національного регулятора (**Вищої аудіовізуальної ради**), яка отримала повноваження для припинення трансляції телеканалів, що контролюються іноземною державою.

Втручання іноземних держав і їхніх засобів масової інформації у виборчий процес законодавці приділили окрему увагу.



РЕСПУБЛІКА ФРАНЦІЯ

Партіям та окремим кандидатам тепер буде значно простіше подавати судові позови з вимогою припинити поширення сфальсифікованої інформації.

Суди муситимуть розглядати такі справи впродовж 48 годин.

Не обійшлося і без спеціального регулювання для соціальних мереж, зокрема Facebook та Twitter.

Їх зобов'язали надавати інформацію про замовний контент.



ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА, РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА, ВБ

У грудні 2018 року Великобританія та Польща домовилися про створення спільного підрозділу для протидії російській дезінформації, проведення щорічних консультацій з метою мінімізації ворожої діяльності Москви у медіа сфері. У Великобританії Парламентський комітет розробив та схвалив Закон з протидії фейкам.

В Італії відбувається процес опрацювання первинних матеріалів стосовно подальших шляхів та форм нормативно-правової протидії поширенню фейкової інформації.



КОЛЕГІАЛЬНІ ОРГАНИ ЄС

Що ж до колегіальних органів ЄС, то ще наприкінці 2017 року Єврокомісія оголосила про початок публічних дебатів на тему протидії фейкам.

У січні 2018 року розпочала роботу експертна група, яка має на меті напрацювати критерії фейкових новин та інструменти протидії цьому явищу.

05 грудня 2018 року у м. Брюссель було розглянуто план ЄС із протидії дезінформації, який передбачає збільшення фінансування на вказані цілі, збільшення кількості персоналу для протидії дезінформації і створення робочої групи зі стратегічних комунікацій.



КОЛЕГІАЛЬНІ ОРГАНИ ЄС



- Комітет експертів з якісної журналістики в цифрову епоху (MSI-JOQ) розробив два проекти, які обговорюються медіаорганізаціями й експертами країн-членів ЄС і стосуються підтримки сприятливого середовища для якісної журналістики, сприяння медіа й інформаційній грамотності в цифровому просторі.
- 29 січня 2019 року Єврокомісія оприлюднила перший звіт щодо протидії пропаганді: йдеться і про успіхи, яких досягли в усуненні виключно політичної дезінформації такі інтернет-платформи, як Facebook, Google чи Twitter.
- З метою підвищення рівня обізнаності співробітників правоохоронних органів країн ЄС з новітніми технологіями боротьби з кіберзлочинністю діють відповідні курси на базі Європейського поліцейського коледжу (CEPOL) у графстві Гемпшир та функціонує Об'єднаний центр передових технологій з кібер-оборони НАТО (NATO CCDCOE) у м. Таллінні.

ВИСНОВКИ

- В країнах ЄС розпочали активно розроблятися саме правові механізми протидії поширенню фейкової інформації. Зважаючи на процеси глобалізації та необхідність організації дієвої протидії поширенню негативних явищ у вказаній сфері, котрі як впливатимуть на процеси всередині конкретної держави, так і будуть мати геополітичні наслідки, вважається за доцільне на міжнародному рівні шляхом плідної, системної та ефективної співпраці (загальноєвропейський підхід) продовжувати кроки у напрямі розробки законодавства з протидії правопорушенням в інформаційному просторі (за аналогією з тим, як протидіють торгівлі наркотичними засобами, корупції та іншим видам транснаціональної злочинності).

ВИСНОВКИ

- При цьому до вказаного процесу потрібно залучати науковців та відповідних профільних фахівців. Зважаючи на динамічність загроз в інформаційній сфері, окреслені заходи потрібно реалізувати протягом найближчого проміжку часу. Протидія поширенню фейків та вчиненню інших протиправних діянь в інформаційному просторі повинна стосуватися усіх важливих сфер суспільного життя, а не лише перебігу виборчого процесу. Вважається, що у процесі розробки профільного законодавства потрібно враховувати те, що, використовуючи лише санкційну систему впливу, не вдасться досягнути бажаних результатів. Співпраця повинна базуватися й на організації дієвої взаємодії зі світовими інформаційними лідерами (Google, Facebook, Twitter тощо).



УКРАЇНА



**Міністерство
інформаційної
політики України**

- З метою захисту національного інформаційного простору, створення ефективної системи забезпечення інформаційної безпеки, з боку української влади здійснюються певні заходи.
- Зокрема, 14 січня 2015 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову, згідно з якою створено Міністерство інформаційної політики України, пріоритетними завданнями якого є протидія інформаційній агресії з боку Російської федерації; розроблення ефективної стратегії інформаційної політики держави та Концепції інформаційної безпеки України; узгодженість та координація функціонування і діяльності органів державної влади і інформаційній сфері.



УКРАЇНА

З метою протидії негативним впливам інформаційної пропаганди та інформаційних війн, задля нейтралізації та упередження реальних та потенційних загроз в інформаційному просторі України, Рада національної безпеки і оборони України ухвалила рішення “Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України”.





УКРАЇНА

Крім вищезазначеного документа, основні напрями державної політики з питань національної безпеки в інформаційній сфері визначені у Законах України “Про основи національної безпеки України”, “Доктрині національної безпеки” та в інших нормативно-правових документах.





УКРАЇНА

Центр протидії дезінформації (англ. Center for Countering Disinformation) — робочий орган Ради національної безпеки і оборони України, утворений відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про створення Центру протидії дезінформації», уведеного в дію Указом Президента України від 19 березня 2021 року № 106.

- Центр забезпечує здійснення заходів щодо протидії поточним і прогнозованим загрозам національній безпеці та національним інтересам України в інформаційній сфері, забезпечення інформаційної безпеки України, виявлення та протидії дезінформації, ефективної протидії пропаганді, деструктивним інформаційним впливам і кампаніям, запобігання спробам маніпулювання громадською думкою.

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Черниш Р.Ф. Міжнародно-правовий досвід використання соціальних мереж військовослужбовцями збройних сил та співробітниками право-охоронних органів. Порівняльно-аналітичне право : електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 2016. Вип. 6. URL : http://pap.in.ua/6_2016/64.pdf
- 2. Тронько О.В., Довгаль Ю.С. Зарубіжний досвід боротьби з фейками та дезінформацією. URL : http://www.pap.in.ua/2_2019/49.pdf
- 3. Гребенюк М.В., Леонов Б.Д. Проблеми протидії поширенню деструктивної пропаганди та дезінформації напередодні виборів: аналіз досвіду ЄС. URL : https://mndcentr.com/vydania/pdf_publ/gr_iip2_19.pdf
- 4. Черниш Р.Ф. Соціальні мережі, як один із інструментів накопичення та протиправного використання персональних даних громадян. Проблеми законності : зб. наук. граць. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2017. Вип. 136. С. 205-214.
- 5. Марущак А.І. Європейський досвід з питань боротьби з правопорушеннями в інформаційній сфері. URL : <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/Infosecurity/article/view/13665/19133>



ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!